

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

СЛАБЕЦЬКИЙ ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

УДК 378.091.3:005-051]:614(043.3)

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ БЕЗПЕКИ
МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
РІДЕЙ Наталія Михайлівна,
Національний педагогічний
університет імені М. П. Драгоманова,
професор кафедри освіти дорослих.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
ВІКТОРОВА Леся Вікторівна,
Военно-дипломатична академія
імені Євгенія Березняка,
доцент кафедри іноземних мов;

доктор педагогічних наук, доцент
КОНДУР Оксана Созонтівна,
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»,
декан педагогічного факультету.

Захист дисертації відбудеться 13 травня 2021 року о 11.00 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д. 26.053.19 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова за адресою: вул. Пирогова, 9, м. Київ–30, 01601.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (вул. Пирогова, 9, м. Київ–30, 01601) і на сайті університету <http://www.npu.edu.ua>.

Автореферат розіслано 13 квітня 2021 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

М. Ю. Ляшенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Полягає в життєво суспільній потребі людської цивілізації у забезпеченні задоволення очікуваної якості й безпеки особи, громадянина без залежності до державних інтересів, глобальних викликів як космополіта зі гарантуванням вільного волевиявлення прав і свобод соціальних гарантій, екологічної природоресурсної та природоохоронної безпеки, академічної мобільності професійної зайнятості (свободи слова; самоідентичності – без обмежень вікових, гендерних, расових, релігійних, матеріальних, ідеологічних; свободи вибору напряму наукового пізнання та методології реалізації траєкторії успіху – особистого шляху самоосвіти, самоменеджменту професійного розвитку у ієрархії управління сферою безпеки; свободи аксіо-акмеологічного волевиявлення; свободи вибору); необхідності задоволення суспільних потреб у соціально-економічних і екологічнобезпечних гарантіях сталого розвитку цивілізації, суспільства, окремої людини як цілісного Всесвіту ментально-футуристичного світогляду емерджентної належності буття на базисі реалізації академічного потенціалу сфери освіти, науки й інноватики щодо підготовки висококваліфікованих кадрів з професійними компетентностями безпеки у майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти (далі – ЗВО).

Педагогічне дослідження актуалізує практичні шляхи та механізми реалізації згідно правового регулювання Закону України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII «Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2030 року», розпорядження КМУ від 24.07.2013 № 1071 «Енергетична стратегія України на період до 2030 р.», парадигмальних проектів національного рівня – Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 «Стратегія національної безпеки України» у напрямках стратегем Людського розвитку; Воєнної безпеки України; Громадської безпеки та цивільного захисту України; Розвитку оборонно-промислового комплексу України; Економічної безпеки; Енергетичної безпеки; Екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату; Біобезпеки та біологічного захисту; Інформаційної безпеки; Кібербезпеки України; Зовнішньополітичної діяльності; Забезпечення державної безпеки; Інтегрованого управління кордонами; Продовольчої безпеки; Національної розвідувальної програми. Ґрунтується на фундаментальних положеннях Конституції України (1996), Законів України: «Про освіту» (2017), «Про дошкільну освіту» (2001), «Про повну загальну середню освіту» (2020), «Про позашкільну освіту» (2000), «Про вищу освіту» (2014), «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (1998), «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» (2010), «Про державну службу» (2015), «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (2007), Положення про Державну службу якості освіти України (2018), Постанову Кабінету міністрів України «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері освітньої діяльності» (2018); «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2015), «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» (2015), «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України» (2000), «Про наукову і науково-технічну експертизу» (1995), «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»

(1994), «Про авторське право і суміжні права» (1994), «Право інтелектуальної власності» (2003).

Концепція розвитку освіти України (2016), Концепція розвитку педагогічної освіти (2018), Концепція розвитку інклюзивної освіти (2010), Концепція профільного навчання в старшій школі (2013), Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015), Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти (2018), Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки (2018), Концепція розвитку громадянської освіти в Україні (2018), Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року (2016), Концепція упровадження медіаосвіти в Україні (2016), Концепція популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі (2016), Концепція реформування державної політики в інноваційній сфері (2012), Концепція національного виховання студентської молоді (2009), Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (2004), Концепція екологічної освіти України (2001), Концепція технічного захисту інформації в Україні (1997).

В зв'язку з уникненням грифу таємного доступу та закритої тематики педагогічної розвідки тезаурус наукового пізнання розглядається розлого з уможливленням подальших напрацювань окремих питань системної проблематики від особистого захисту до цивільного, сімейно-побутового і пов'язаного з виконанням службових обов'язків згідно табеля рангів. Педагогічне дослідження спроможне вирішити незахищені сегменти організації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх менеджерів у дуальному феномені формування і забезпечення захисту кожного учасника, послідовників, стейкхолдерів для забезпечення позитивного впливу майбутніх випускників на гармонізацію цивільного розвитку на засадах сталості, а також формування потенціалу розвитку індивідуальної спроможності та індексу людського розвитку з категоріями щастя згідно вимог і параметральної метрики головного комітету ЮНЕСКО для власного захисту, його забезпечення в родині та здатності проєкції суспільного впливу.

Основоположні засади навчання стратегічному управлінню належить доробку провідних фундаторів алефіїчної науки О. Виханському, національним аспектам теорії та політики безпеки А. Возженікова, національної безпеки В. Горбуліна, А. Качинського, міжнародної і національної безпеки у тлумачно-довідникових вокабулярах термінів та концептуальні дефініції її тлумачення, в тому числі в дипломатичних аспектах геополітики і національної безпеки, державної політики та основ стратегічного планування її забезпечення Г. Ситника, В. Богдановича, М. Єжеєва, державного управління сектором безпеки і оборони та воєнної безпеки у теоретичних, практичних і стратегічних аспектах О. Бодрука, І. Романова, О. Ільяшова, Ф. Саганюкти, фундаментальні аспекти наукового пізнання методології стратегічного планування у сфері державного управління забезпеченням національної безпеки з державним управлінням обороноздатності А. Семенченка, І. Свида; в сфері професійної освіти та її забезпечення щодо соціальної і гуманітарної політики В. Трощинський, протидії корупції в системі охорони здоров'я, формування гендерно-чутливого публічного управління, оцінки

національної резильєнтності в умовах політичних викликів і загроз М. Білинська, економічної політики та врядування Н. Олійник, суспільного розвитку і суспільно-владних відносин Л. Гонюкова, глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою Р. Марутян, соціальної та гуманітарної безпеки, проектного інноваційного менеджменту та управління проектами, соціального та економічного прогнозування С. Борисевич, інформаційної політики, пропаганди та контрпропаганди, інформаційної війни, стратегічних комунікацій, цифрових трансформацій та врядування органів публічної влади О. Карпенко, Н. Савченко, політичної аналітики та прогнозування, управління, розвитку громадянського суспільства, проблем національної безпеки, конфліктології, питань внутрішньої та публічної політики, архетипіки публічного управління, національної безпеки, гендерної/соціальної/вікової/педагогічної психології С. Телешун, Е. Афонін, засад реформування територіальної організації влади, її децентралізації і модернізації системи публічного управління у сфері освіти, науки й інноватики О. Пухкал.

Враховано фундаментальні аспекти академічних традицій науковоположних академічних шкіл провідних флагманів педагогічної та управлінської науки з послідовниками шанобливого ставлення до фундаторів наукових доробків.

Актуальність формування професійної компетентності безпеки у професійній підготовці майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти дає підстави для виокремлення наявних **суперечностей** між :

- транскордонним аспектом у потребі міжнародної безпеки в сучасних умовах екологічних, глобалізаційних викликів у запитах на фахівців сфери управління з професійною компетентністю безпеки й управління нею майбутніми менеджерами у закладах вищої освіти та традиційно превалюючими формами та змістом освітнього процесу в ЗВО України;

- необхідністю формування міжнародної безпеки якості життя усіх членів суспільства незаангажованих гендерних, релігійних, сімейно-урядових, ідеологічних, матеріальних, вікових, расових належностей для гарантування безпеки та якості сфер життєдіяльності та життєспроможності з їх професійною зайнятістю та пролонгування правового, соціального захисту та академічної мобільності.

- суспільними потребами в управлінні сферою безпеки та необхідністю професійної підготовки майбутніх менеджерів з відповідними професійними компетентностями безпеки.

Необхідність оновлення й осучаснення системи професійної підготовки майбутніх менеджерів потребує подолання зазначених суперечностей і зумовила вибір теми нашого дослідження **«Формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до теми Зведеного плану НДР сфери освіти, науки та інноватики «Теоретичні та методичні основи формування системи післядипломної освіти на засадах сталого розвитку» (ДР № 0117U004914), «Обґрунтування методичних та практичних засад розробки і впровадження системи екологічного управління вищими навчальними закладами» (ДР № 0115U003405) та Головного управління розвідки Міністерства оборони України в межах НДР «Формування, підготовка та виконання резерву агентурної розвідки в сучасних умовах» (ДР № 0118U000020), шифр «Говерла».

Тема дисертаційної роботи затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 6 від 29 жовтня 2015 року).

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні теоретичних і методичних аспектів забезпечення, розроблення й експериментальної верифікації проектованої моделі формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти.

Відповідно до мети були визначені такі **завдання дослідження**:

1. Здійснити проблемно-аксіологічний аналіз тезаурусу професійної діпло-підготовки майбутніх менеджерів за сферами суспільної діяльності на теоретичних і методичних засадах системного аналізу, сінектики, менеджеризму у правовій, психолого-педагогічній та управлінській літературі для розвитку педагогічної інноватики.

2. Встановити класифікаційні ознаки семантики формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів на основі методів аналогій, екстраполяцій та імітацій полікритеріального вибору в системному управлінні ЗВО, обґрунтувати структуру професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у діпло-полярній екстраполяції професійної підготовки.

3. Розкрити з обґрунтуванням специфіку професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів, визначити критерії, показники та охарактеризувати рівні її сформованості у розроблених організаційно-педагогічних умовах.

4. Розробити та науково обґрунтувати модель формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у ЗВО.

5. Експериментально перевірити ефективність моделі формування професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів з експертним оцінюванням її ефективності в освітньому процесі ЗВО.

Об'єкт дослідження – професійна діпло-підготовка майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти для забезпечення пролонгованих компетентностей безпеки.

Предмет дослідження – організація освітнього процесу професійної діпло-підготовки майбутніх менеджерів з професійними компетентностями безпеки у закладах вищої освіти.

Для вирішення поставлених завдань було застосовано систему **методів дослідження**: теоретичні – аналіз системи безпеки ЗВО у стратегемах імплементації, поліфакторний аналіз наукового тезаурусу здобутків академічної спадщини, причинно-наслідковий аналіз прогностики для встановлення семантики відкритого та закритого доступу до підготовки високопрофесійних кадрів, системний аналіз якості освітньої політики ЗВО та конфліктологічно-політичний у сфері освіти, науки й інноватики, аналіз бенчмаркінг у організації підготовки управлінців вищих категорій естемблшменту; параметральної метрики методологічних оцінок – дослідження операцій, багатокритеріального вибору, екстраполяції, формально-логічного аналізу нормативно-правових баз, сінектики та когнітивного картування в сфері управління безпекою (педагогічні розвідки організаційно-управлінських процедур системного адміністрування інституційною та суспільною безпекою зі змістовим, науково-методичним, інформаційно-технологічним наповненням за режимами вільного і втаємниченого доступу);

методи експертного оцінювання релевантності та визнання навчальних здобутків – нестандартизовані, персонального опитування, аналітичні та творчі групі за рубрикацією швидкістю перетворення, компетентністю респондентів, ступенем формалізації, способом комунікації, процедурою організації; *методи експертного сторітеллінгу* – передачі експертних знань оприлюднених доповідей уповноважених щодо координаційно-субординаційної комунікації суспільно-політичної, біогеосферної та акмеоафалії надавачів, здобувачів, стейкхолдерів освітнього процесу у ЗВО на засадах політики якості й безпеки; *методи прогностики та моделювання (аналогій, імітації, футуризму, неімовірного сприйняття дійсності)* стану та розвитку систем професійної підготовки у соціальному вимірі правового захисту учасників освітнього процесу; статистичної обробки даних для достовірної доведеності педагогічного дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *уперше* :

- *обґрунтовано* теоретичні та методичні засади проблемного аксіологічного аналізу потенціалу наукових шкіл менеджеризму, що сприяли формуванню професійної підготовки майбутніх менеджерів; розроблено та обґрунтовано модель формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти; структуру їх професійної компетентності, визначено критерії (акмеологічно-мотиваційний, аксіологічно-когнітивний та дивергентний), показники та схарактеризовано рівні її сформованості у розроблених організаційно-педагогічних умовах – безпека організації освітнього процесу у ЗВО, стратегії педагогічної інноватики та безпеки національного суверенітету України за галузями;
- *удосконалено та конкретизовано* класифікаційні ознаки семантики формування професійної компетентності безпеки менеджерів на основі методів аналогій, екстраполяцій та імітацій полікритеріального вибору в системному управлінні ЗВО; ризики системного характеру організації освітнього процесу у ЗВО;
- *сформульовано* поняття «діпло-підготовка майбутніх менеджерів» як системи професійної підготовки управлінських кадрів;
- *обґрунтовано, розроблено та верифіковано* за експертною системою анкетування та бального оцінювання ефективність моделі формування професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів у ЗВО;
- *подальшого розвитку набули* методологічні положення змістового наповнення та науково-методичного забезпечення діпло-підготовки майбутніх менеджерів з професійними компетентностями безпеки у ЗВО.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що полягає в тому, що: впроваджено модель формування професійної компетентностями безпеки у майбутніх менеджерів у ЗВО; сформовано навчально-методичне забезпечення змістового наповнення проблемно-інтегрованого модуля «Управління безпекою соціокультурних форм організації освітнього процесу ЗВО», а саме акмеологічною, соціальною, екологічною, економічною, академічною, воєнною, кібер-безпекою, політичною стратегією національної безпеки держави; розроблено навчально-методичне забезпечення для галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 073 Менеджмент.

Матеріали дослідження можуть бути практично корисними для широкого спектра спеціальностей професійної підготовки майбутніх фахівців для сфери управління безпекою у ЗВО.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** у освітній процес роботи Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (акт впровадження від 21 жовтня 2020 року № 07-10/317), Бердянського державного педагогічного університету (довідка від 22 жовтня 2020 року № 57-8/434), Національного університету біоресурсів і природокористування (довідка від 02 листопада 2020 року № 01/10-481), Львівський державний університет безпеки життєдіяльності (довідка від 07 квітня 2020 року № 93-3/567), ДЗВО «Університет менеджменту освіти» Навчально-науковий інститут менеджменту та психології (довідка від 21 жовтня 2020 року № 20-05/587), Національної академії державного управління при Президенті України (довідка від 15 жовтня 2020 року № 05-7-13).

Особистий внесок дисертанта щодо здобуття результатів дослідження, поданих у співавторстві полягає: у систематизації методичних засад професійної підготовки майбутніх економістів [3], з технологічним обґрунтуванням професійної підготовки майбутніх управлінців в умовах глобалізації економіки [5], конструктивні пропозиції удосконалення системи неперервної освіти на засадах сталості [6], з інформаційно-технологічним сервісом профпідготовки майбутніх управлінців у ЗВО [7], у педдослідженнях спроможності майбутніх керівників та адміністраторів у ЗВО [9], в умовах модернізації науково-педагогічних аспектів дослідження сталості економіки знань [10], згідно критеріїв розроблених метрик ідентифікації економічної безпеки в умовах професійної підготовки без закритого доступу [11], усі захисні положення здійснено особисто і оприлюднено в одноосібних працях.

Апробація матеріалів дисертації. Основні теоретичні положення та практичні результати обговорювалися на міжкафедральних семінарах і на щорічних звітно-наукових конференціях викладачів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова впродовж 2015–2020 рр. Провідні положення дослідження обговорено на симпозіумах, семінарах, круглих столах, науково-практичних конференціях різного рівня:

міжнародних – «VinSmartEco» (Вінниця, 2019), «Fundamental and applied research in the modern world» (Boston, USA, 2020), «Modern science: problems and innovations» (Stockholm, Sweden, 2020), «Current issues of education and science» (Рига, Латвія – Харків, Україна, 2020);

українського – III науково-практична інтернет-конференція студентів та молодих вчених «Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку: регіональні особливості та світові тенденції» (Івано-Франківськ, 2019); педагогічні читання «Педагогічна освіта в Україні: традиції та сучасні виклики» (з нагоди 80-річчя відкриття першого на Прикарпатті педагогічних ЗВО та пам'яті доктора педагогічних наук, професора, член-кореспондента АПН України Б. Ступарика) (Івано-Франківськ, 2020).

Публікації. Основні теоретичні та практичні результати здійсненого дослідження відображено у 11 публікаціях (з них 4 одноосібні), серед них 3 публікації у колективних монографіях; 4 статті у наукових фахових виданнях України у галузі педагогіки; 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні; 3 публікації у збірниках матеріалів конференцій.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 215 сторінки, основний зміст дисертації викладено на 165 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність дисертаційної роботи, висвітлено його зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи, визначено особистий внесок здобувача наукового ступеня в опублікованих у співавторстві працях, наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації, окреслено структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі **«Методологічне обґрунтування педагогічної проблеми діпло-підготовки майбутніх фахівців з професійною компетентністю безпеки у менеджерів»** здійснено проблемно-аксіологічний аналіз тезаурусу професійної діпло-підготовки майбутніх менеджерів за сферами суспільної діяльності на теоретичних і методичних засадах системного аналізу, сінектики, менеджеризму у правовій, психолого-педагогічній та управлінській літературі для обґрунтування аспектів педагогічної інноватики.

Сформульовано авторське бачення поняття «діпло-підготовка» (діпло з грец. – διπλό, подвійна) майбутніх менеджерів – система професійної підготовки управлінських кадрів подвійно-сфокусована на формування професійної компетентності безпеки майбутнього фахівця та її забезпечення для персонального захисту усіх учасників освітнього процесу, реверсного впливу на гармонізацію системно-управлінської суспільної діяльності на засадах сталого розвитку; процес формування професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів інноваційними засобами, методами та формами інституційної організації професійної підготовки; методологія наукового пізнання та навчання спеціальних дисциплін за галузями наук і знань в сфері безпеки (з грец. – ασφάλεια): персональної (акмеологічної), інтелектуальної (академічної), суспільної (соціальної, екологічної, економічної, інституційної), політичної, воєнної, кібер-безпеки, національної безпеки держави та захисту її суверенітету.

Встановлено семантику державного регулювання національною безпекою, визначено системоутворюючі функції державного управління національною безпекою – цілеорієнтовані, організаційно-управлінські, субординаційно-координаційні, контрольно-наглядові, планувальні та технічно-регулюючі впливи суб'єктів управління безпекою, які спрямовані на реалізацію національних інтересів.

Розкрито функції за масштабом поширення, які охоплюють соціально-економічну, суспільно-гуманітарну то політичну сфери за цільовою стратегією прагнуть забезпечити відповідальний рівень захисту національних інтересів для створення належних умов формування та розвитку людини у процесі професійної підготовки зі забезпеченням академічно-комфортних умов бажаної якості і безпеки, орієнтованих на розбудову сталого суспільства та держави, зі запобіганням і

усуненням нівелювання їх ролі в їх міжнародних інтересах державної спроможності представлення національних інтересів за рівнем ієрархії менеджменту, які виокремлено за реалізацією – стратегічного (Верховна Рада, Президент, КМУ, РНБО), стратегічно-відомчого оперативного (міністерства та відомства), оперативно-адміністративного управління (державної адміністрації, місцеві) і за державно-адміністративним і місцевим управлінням і згідно предмету здійснення – гарантозабезпечуючі – консультаційних прав і свобод громадян, духовні морально-етичні, історико-культурні академічної культури – інтелектуальні, предметні – матеріальні суспільні цінності; суверенні – конституційний уклад, держаний суверенітет, національна недоторканість, територіальна цілісність; природоохоронні та природоресурсні – навколишнього природного середовища; кібер-захисту – інформаційно-технологічні; безпосередні, нативні – життя людини, власність громадян сімейні, родові-сімейні, релігійні, андрагогічні, етнічні, мовні, інклюзивні, меншостно-притаманні ідентичності (самовизначення) за метою – створення нормативно-правового базису національної безпеки, модернізації та удосконалення архітекτονіки (структурно-організаційної, функціональної) та кадрового і фінансово-матеріального формування безпекової сфери; організації системи запобігання, передбачення, усунення та нейтралізації ризиків і загроз державних і національних інтересів, включаючи підготовку кадрів і силових активів із засобів для застосування та в сфері безпеки; за сферою моніторингу стану безпеки виокремлено пріоритетні напрями вивчення – суспільно-логічний, соціально-економічний, воєнний, екологічний, здоров'язберігаючий, мобільності та зайнятості, транспортної, комунікаційної, гендерної, кіднепінгової з дисбалансовими та дестабілізуючими чинниками з врахуванням конфлікт-ризиків та їх казуальності.

Встановлено, ризики системного характеру організації освітнього процесу у ЗВО, які порушують межі витривалості системи професійної підготовки майбутніх менеджерів, у наростаючому потенціалі дискредитують право учасників процесу на соціальний захист з правовими гарантіями здобуття освіти, вільного обрання напряму наукового пошуку, професійного розвитку та пролонгованої зайнятості : свободу спілкування та академічних комунікацій для самоосвіти та самоменеджменту, свободу волевиявлення власної думки та обґрунтованих умозаклучень, свободу вироблення і прийняття управлінсько-адміністративних рішень – інституційного, громадсько-локального, галузевого, екосистемного характеру здійснення управлінського впливу; особисту свободу самоідентифікації, національної самовизначенності, обрання кола міжособистих та професійних взаємин гармонізації соціально-побутової, навчально-науково-пізнавальної сфери публічного управління; свободу громадянської участі у самоврядуванні та абдикації у сфері освіти, науки й інноватики.

Провідною ідеєю педагогічної проблематики дослідження і забезпечення діпло-підготовки майбутніх менеджерів для формування професійної компетентності безпеки в ЗВО є обґрунтування її структури у системно-управлінських компонентах якості й безпеки та захисту особистої гідності випускника як суспільного провідника гарантій національних інтересів, що передбачає володіння: важливими якостями менеджерами, емерджентно-управлінськими здатностями, уміннями й навичками, готовністю та сформованістю професійної компетентності безпеки з методології наукового пізнання та навчання професійно-орієнтованих, фахових та спеціальних

дисциплін у галузі безпеки та управління нею у транскордонному, національному, регіональному та локальному вимірі інституційної та персональної взаємодії.

У другому розділі **«Науково-методичне забезпечення формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти»** встановлено та розкрито цільову семантику державного регулювання національної безпеки, яка орієнтована на необхідність задоволення суспільно-політичного замовлення – на майбутніх менеджерів з професійною компетентністю безпеки у змістовому наповненні проблемно-інтегрованого модуля «Управління безпекою соціокультурних форм організації освітнього процесу ЗВО». Синергетичний синтез поліпрофільної векторності та інтенсивності міжсистемної гармонізації у сферах безпеки як-то : *персональна безпека простору* (навколишнього середовища – природного, соціального, інформаційно-технологічного, професійного, сімейно-побутового), особиста автономність, вияв волі, свободи (вибору, слова, реалізації, волевиявлення, наряду наукового пізнання), обрання професійного іміджу та його вебо-, науково-метричне представлення, відповідність та/або суспільне сприйняття акмеологічної самовизначенності та самоідентичності «Я»-безпеки, професійного реноме, статусу суспільного сприйняття, вебо-метрики особи; *науково-технічна, інституційно-дослідницька безпека* едхократичної спроможності, академічної інтелектуальної спадщини та потенціалу освіти, науки й інноватики, мобільності, соціального та правового гарантування для учасників академічної спільноти, діючих фундаторів та послідовників шкіл менеджеризму та здобувачів освіти різних цільових категорій соціальних груп (рівноправної доступності достойних, тих, хто потребує та прагне, представників інклюзивних, конфесійних, гендерних, за походженням) у саморозвитку та самоменеджменті студентів, слухачів, курсистів без вікових обмежень неперервності освіти та пролонгованої зайнятості впродовж життя на засадах сталості, в тому числі зацікавлених споживачів портативних освітніх та наукових програм, дорадчо-консультаційних, інформаційно-технологічних, телекомунікаційних та соціальних сервісів, збереження інституційного реноме та відтворення академічного інтелектуального потенціалу; *природоресурсна та природоохоронна* глобальна екологічна безпека геосфер, біосоціогеосферної взаємодії, урбо-, техно-, агро-сфер, природних та антропогенно-змінених наземних і водних екосистем та їх біологічного та ландшафтного різноманіття, безпека життєдіяльності й якості життя, харчування, екотрофології, соціально-побутова; *політична* – квалітологічної, правової, захисту, міграційна, соціальна, економічна, екологічна, захисту державності; реліктової природної та академічної спадщини, інтелектуального потенціалу нації; *військова* наука передбачення, усунення та запобігання веденню війни як найвищий прояв воєнного мистецтва, частина військової справи дослідження невідповідностей ризиків та небезпек, як еволюційних закономірностей уникнення війни, системно-стратегічна взаємодія наддержавних коаліцій, воєнно-стратегічних поглядів держав щодо гарантування безпеки оборони стратегічних рівнів військово-коаліційної силової та оборонної доктрини; *кібер-безпека* – забезпечення рівноважного стану у системі інформаційних відносин за якою вона спроможна успішно і безперервно розвиватися за умов інтенсивного впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, позитивного та деструктивного інформаційного

впливу, веб- та медіа-метрична, соціальних комунікацій з ознаками – сталого розвитку з набуттям новітніх оптимальних якостей з мінімізацією матеріальних та інтелектуальних ресурсів, безперервністю, компенсаторною стійкістю до впливу зовнішніх деструктивів, незворотність розвитку та інтенсивність, здатність саморегуляції; забезпечуються у соціумі встановленням стану динамічної рівноваги між чинниками деструкції та стабілізації, домінування безпекових чинників над конфліктологічними, установлене та системно-виявлені локалізованих джерел небезпек, здатність динамічно трансформуватися, щоб інтенсивність реакції системи превалювала над активністю джерел загроз, редукція зовнішніх і внутрішніх небезпек до рівня інституціональних конфліктів; *галузева безпека* національних інтересів держави орієнтована на гарантування захисту прав та свобод за видами та рівнями економічної діяльності країни від деструктивних зовнішніх та внутрішніх економічних невідповідностей і ризиків небезпек, що призводять до деградації та збалансованості соціально-економічних систем національної безпеки України, які призводять до ускладнення та кризового економічного стану й катастрофічного рівня розвитку економіки з погіршенням матеріального забезпечення, родинного статку, екологічної безпеки й якості життя й спричиняє соціально-економічні та екологічні біфуркації природних та антропогенно-змінених екосистем з нарощенням конфліктологічного потенціалу суспільно-політичного балансу України, що загрожує існуванню її політичної системи; класифікують як економічну – торговельно галузеву, виробничу, транспортну, фінансову, банківську; *соціальна* – сукупність механізмів її забезпечення як комплексу нормативного, правового, техніко-регулятивного та інституційного характеру, який орієнтовано на реалізацію державних інтересів соціальної сфери щодо запобігання соціальним загрозам, ліквідації наслідків та досягнення соціально-економічної та екологічної сталості, яка гармонізує досягнення соціальних стратегем, комплекс соціальних взаємин і комунікацій для забезпечення фізіологічних, соціальних, духовно-естетичних, рекреаційних та екологічних потреб людини в об'ємі необхідному для підтримки та забезпечення відповідного рівня якості гідного життя громадянина України (урегульованість статків, гарантій соціального захисту, охорони здоров'я та демографічного благополуччя, відтворення населення та працездатного потенціалу, розвиток сфери освіти, науки й інноватики, забезпечення місцем проживання і державного захисту особистого простору); реалізується через стратегії соціальної безпеки, прогнозування, виявлення, оцінювання соціальних загроз, організація запобігання та усунення небезпек з ліквідацією деградаційних чинників, міжнародна імплементація до нормативно-правової бази міждержавної співпраці, яку націлено на забезпечення соціального комфорту та самопочуття особи, подолання бідності та забезпечення добробуту, формування стійких підприємницьких інтересів у пересічних громадян; реалізація механізму соціальної безпеки здійснюється у процесі формування інтегрованого комплексу організаційно-управлінських процедур основних положень, стратегій соціальної безпеки держави, що полягає в удосконаленні концепції законодавчої та нормативно-правової нормотворчості, забезпечення методології оцінювання соціального виміру безпеки, соціальної політики зі передбачення та усунення соціальних загроз і створення механізмів саморегуляції соцбезпеки (здоров'язберігаюча, демографічна, харчова, за сферами

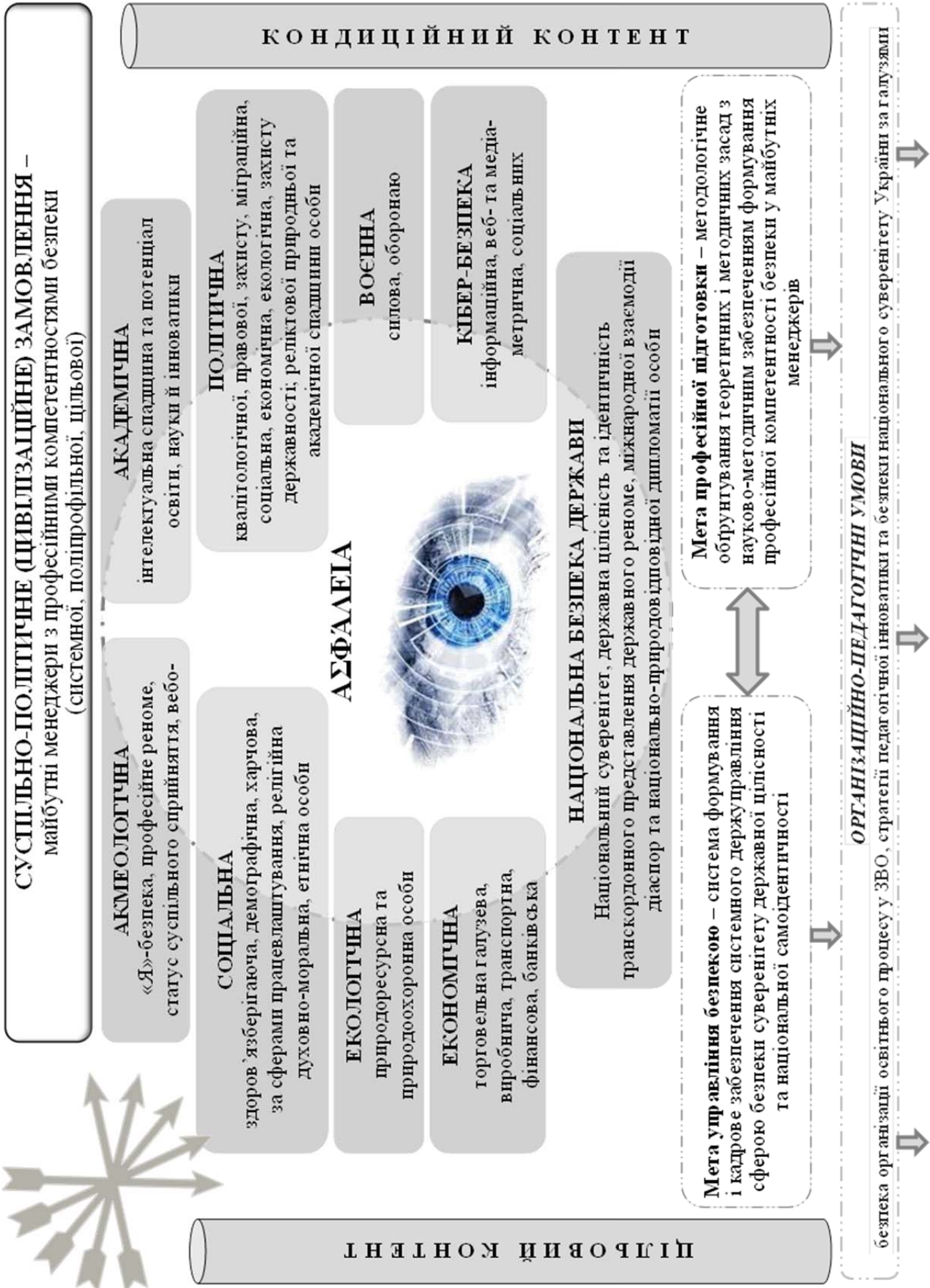
працевлаштування, релігійна духовно-моральна, етнічна); *національна безпека* держави полягає у забезпеченні Національного суверенітету, державної цілісності та ідентичності транскордонного представлення державного реноме, міжнародній взаємодії діаспор та національно-природовідповідній дипломатії.

Підготовлено та апробовано комплекс науково-методичного забезпечення формування професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів у ЗВО.

У третьому розділі **«Обґрунтування, розроблення та експериментальна перевірка моделі формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти»** розроблено модель формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у ЗВО (рис. 1).

Стратегічна мета управління безпекою – система формування і кадрове забезпечення системного держуправління сферою безпеки суверенітету державної цілісності та національної самоідентичності; мета професійної підготовки – методологічне обґрунтування теоретичних і методичних засад інформаційно-аналітичного та технологічного забезпечення формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів.

Семантичний контент моделі формування професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів у ЗВО розкрито у підходах, принципах і функція, а саме: підходи до прийняття управлінських рішень, аналізу роботи керівників, формулюванні мети, загально- (ситуаційний, сценарний, синергетичний програмно-цільовий) та конкретно-наукові (державного та публічного управління, системного аналізу якості управління безпекою); принципи державного управління, Чандлера, інформаційно-аналітичної діяльності, організації виконавчої влади та діяльності керівників, наукового пізнання, планування та прийняття управлінських рішень, раціональної організації та структури управління, суспільного управління та управління якістю, розробки програм; функції управління безпекою – цілеорієнтовані, організаційно-управлінські, субординаційно-координаційні, контрольні-наглядні, планувальні та технічно-регулюючі впливи суб'єктів управління безпекою: за масштабом поширення; за рівнем ієрархії реалізації; за метою; за сферою моніторингу стану безпеки; за пріоритетністю стратегем; функції організації освітнього процесу – формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти: загально-управлінські – основні за видами навчально-науково-пізнавальної діяльності (прогнозування та планування, координації, регулювання, мотиваційно-наглядова, діагностична), спеціальні (розподілу повноважень та семантики на рівнях управління); підходи: інноваційний, синергетичний, навчально-науково-пізнавально-діяльнісний, менеджеризму, компетентнісний, аналітико-діагностичний керівного впливу, особистісно-орієнтований студентоцентричний; принципи: організації освітнього процесу (неперервності освіти впродовж життя, систематичності та відповідності науковій теорії, послідовності внутрішньо- і міжпредметного зв'язку, прогностичності компетентності зорієнтованої на профдіяльність та інноваційність, доступності, зв'язку з життям, єдності науки, навчання і практики, андрагогічності, елективності, портативності).

КОНДИЦІЙНИЙ КОНТЕНТ

ПІДХОДИ до прийняття управлінських рішень, аналізу роботи керівників, формулювання мети, загально- (ситуаційний, сценарний, синергетичний програмно-цільовий) та конкретно-науковий (державного та публічного управління, системного аналізу якості управління безпекою).

ПРИНЦИПИ державного управління, Чапдлера, інформаційно-аналітичної діяльності, організації виконавчої влади та діяльності керівників, наукового пізнання, планування та прийняття управлінських рішень, рациональної організації та структури управління, суспільного управління та управління якістю, розробки програм

ФУНКЦІЇ управління безпекою – цілорієнтовані, організаційно-управлінські, субординційно-координаційні, контрольно-наглядові, планувальні та технічно-регулюючі впливи суб'єктів управління безпекою : *за максимізацією ресурсів; за рівнем ієрархії реалізації; за метою; за сферою моніторингу стану безпеки; за пріоритетністю стратегем;*

ФУНКЦІЇ організації освітнього процесу – формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти : загально-управлінські – основні за видами навчально-науково-пізнавальної діяльності (прогнозування та планування, координації, регулювання, мотиваційно-наглядова, діагностична), спеціальні (розподілу

ПІДХОДИ : інноваційний, синергетичний, навчально-науково-пізнавально-діяльнісний, менеджерський, компетентнісний, аналітико-діяльнісний, керівного впливу, особистісно-орієнтований студентоцентричний

ПРИНЦИПИ : *організаційні освітнього процесу* (наперевнності освіти впродовж життя, систематичності та відповідності науковій теорії, послдовності внутрішньо- і міжпредметного зв'язку, протистоячності компетентності зорієнтованої на професійність та інноваційність, доступності, зв'язку з життям, єдності науки, навчання і практики, акрагаторичності, елективності, поргатиивності)

ЗАСОБИ забезпечення освітнього процесу професійної підготовки – просторово-метричні (графічно-демонстраційні, інформаційні – формули, моделі, схеми, постери, плакати), технологічні – веб-моделювання, ІКТ, мультимедійні, дистанційні, гео-інформаційно-статистичні (системні), технічні (інформаційно-аналітичні, моніторингові, АСК, проєкційні, PR, інтегт-, контент-, івент-діагностика), методологічні та техніко-регулятивні (навчально-науково-методичні, метрологічні, стандартизації)

М Е Т О Д И Ч Н И Й К О Н Т Е Н Т

СИНХРОНІЗОВАНІ ФОРМИ організації освітнього процесу – індивідуально-персоніфіковані для здобувачів освітньої послуги і користувачів соціально-просвітницьких, проагандистських, дослідно-пошукових портативних програм, загально- та мікро-групової комплектації – лабораторно-творчі, інформаційно-аналітичні, практичні, моніторингові, прогнозу та моделювання стану та розвитку систем (біо-, соціо-, гео-, природних і антропогенно-змінних на рівнях публічного управління/ адміністрування за цільовим призначенням); місця дислокації – виховні (пропагандистські, дозвільні, рекреаційні, волонтерські, патронажу), науково-дослідницькі (інституційної архітектоніки управлінської ієрархії експертно-аналітичних інституцій, проєктно-конструкторських бюро за локацією науково-експериментальних установ, ІКТ-мереж взаємодії з громадськістю і зовнішніми партнерами, органами самоврядування, ЗМІ, зацікавленими сторонами організації освітнього процесу ЗВО); практично-стажувальні (професійно-адаптаційні за середовищами працевлаштування – недержавні, державні інституції, громадські рухи, територіально-громадські організації) управління, обласні, районні, міські, селищні органи виконавчої влади муніципального управління; спеціалізовані – юридичні, податкові, екологічні, митні, соціально-економічні; милітаризовані – спеціально-функціонального управління, адміністративні – національного, парламентського, випло адміністративного, обласного та районного рівня – загально-функціонального управління); цільової дидактики (теоретичні, практичні, інтегровані); унормовані – традиційна, змішана, мережева, дистанційна, мобільна.

КОМПЛЕКС МЕТОДІВ забезпечення навчально-науково-пізнавальної та практично-стажувальної діяльності – за джерелом інформації академічного потенціалу ЗВО (словесні – поясненні, діалоги, бесіди, розповіді, інструктажі, дискусії, лекції, есе, наочні – ілюстрації, спостереження, вебометричні демонстрування, моделювання, проєктування, макетування мультимедійні; практичні – лабораторні, розрахунково-графічні, полігонні, експериментально-дослідні, проєктні, картографічні техніко-регулюючі, стажувально-адаптаційні, інституційно-апробатійні; за рівнем креативності (імітаційні – ділові ігри, «лабірнт дїв», дискурси, сценарії проєкції, дизайну – геоінформаційні, прогнозування варіантів розвитку систем, подій, проєктно-конструкторські, моделювання, проєксті); за логікою пізнання (аналітичні – дескриптивні, деталізації, діалогічності, ідентифікаційні, дедукції – програмні, комплексні, ситуаційні, цільові; індукції – порівняння, дотичності, ідентичності; системного аналізу – узагальнення та систематизації, компаративістські, компіляції; за ступенем самопізнання (ситуаційно-інформаційні – науково-метричні, екосистемні, геосистемні, бібліографічні, генноіажерні, психологічні, соціальні, біосоціального, екологічного сліду); науково-дослідницькі (проєктно-наукові, експериментально-випробувальні, моніторингові, експедійно-краєзнавчі).

моніторингу та самоконтролю – скрийліну (вхідного – теоретичної, самостійної, практичної підготовки), проміжного, кінцевого нагляду, релевантності, контролю якості, експертного, полюб'єктивні, інтегровані – бінарні наочно-практичні, лабораторно-аналітичні, конструкторсько-випробувальні, проєктно-макетові, експедійно-польові, краєзнавчо-територіальні

РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ КОНТЕНТ

Критерії – акмеологічно-мотиваційний, аксіологічно-когнітивний, дивергентний.

Рівні – низький, достатній, середній рівноважний, високий збалансований.

Результат – сформованість професійної компетентності безпеки у менеджменті

Рис. 1. Модель формування професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів у ЗВО

Методичний контент розробленої моделі реалізується через засоби, методи та синхронізовані форми: засоби забезпечення освітнього процесу професійної підготовки – просторово-метричні (графічно-демонстраційні, інформаційні – формули, моделі, схеми, постери, плакати); технологічні – веб-моделювання, ікт, мультимедійні, дистанційні, гео-інформаційні, статистичні (системні)), технічні (інформаційно-аналітичні, моніторингові, АСК, просвітницькі, PR, інтент-, контент-, івент-діагностики), методологічні та техніко-регулятивні (навчально-науково-методичні, метрологічні, стандартизації); комплекс методів забезпечення навчально-науково-пізнавальної та практично-стажувальної діяльності – за джерелом інформації академічного потенціалу ЗВО (словесні – пояснення, діалоги, бесіди, розповіді, інструктажі, дискусії, лекції, есе; наочні – ілюстрації, спостереження, вебметричні демонстрування, моделювання, проектування, макетування мультимедійні; практичні – лабораторні, розрахунково-графічні, полігонні, експериментально-дослідні, проектні, картографічні техніко-регулюючі, стажувально-адаптаційні, інституційно-апробаційні; за рівнем креативності (імітаційні – ділові ігри, «лабіринт дій», дискурси, сценарії проєкцій; дизайну – геоінформаційні, прогнозування варіантів розвитку систем, подій, проектно-конструкторські, моделювання, проектні); за логікою пізнання (аналітичні – деструктивізації, деталізації, діагностичні, ідентифікаційні; дедукції – програмні, комплексні, ситуаційні, цільові; індукції – порівняння, дотичності, ідентичності; системного аналізу – узагальнення та систематизації, компаративістики, компіляції; за ступенем самопізнання (ситуаційно-інформаційні – науково-метричні, екосистемні, геосистемні, бібліографічні, генноінженерні, психологічні, соціальні, біосоціального, екологічного сліду); науково-дослідницькі (проектно-наукові, експериментально-випробувальні, моніторингові, експедиційно-краєзнавчі); моніторингу та самоконтролю – скринінгу (вхідного – теоретичної, самостійної, практичної підготовки), проміжного, кінцевого нагляду, релевантності, контролю якості, експертного; поліоб'єктні, інтегровані – бінарні наочно-практичні, лабораторно-аналітичні, конструкторсько-випробувальні, проектно-макетові, експедиційно-польові, краєзнавчо-територіальні; синхронізовані форми організації освітнього процесу – індивідуально-персоніфіковані для здобувачів освітньої послуг і користувачів соціально-просвітницьких, пропагандистських, дослідно-пошукових портативних програм, загально- та мікро-групової комплектації – лабораторно-творчі, інформаційно-аналітичні, практичні, моніторингові, прогнозу та моделювання стану та розвитку систем (біо-, соціо-, гео-, природних і антропогенно-змінених на рівнях публічного управління/ адміністрування за цільовим призначенням); місця дислокації – виховні (пропагандистські, дозвіллієві, рекреаційні, волонтерські, патронажу), науково-дослідницькі (інституційної архітектоніки управлінської ієрархії експертно-аналітичних інституцій, проектно-конструкторських бюро за локацією науково-експериментальних установ; ІКТ-мереж взаємодії з громадськістю і зовнішніми партнерами, органами самоврядування, ЗМІ, зацікавленими сторонами організації освітнього процесу ЗВО); практично-стажувальні (професійно-адаптаційні за середовищами

працевлаштування – недержавні, державні інституції, громадські рухи, територіально-громадські органи цивільного управління; обласні, районні, міські, селищні органи виконавчої влади муніципального управління; спеціалізовані – юридичні, податкові, екологічні, митні, соціально-економічні; мілітаризовані – спеціально-функціонального управління; адміністративні – національного, парламентського, вищого адміністративного, обласного та районного рівня – загально-функціонального управління); цільової дидактики (теоретичні, практичні, інтегровані); унормовані – традиційна, змішана, мережева, дистанційна, мобільна;

Результативний контент обґрунтований у критеріях – акмеологічно-мотиваційний, аксіологічно-когнітивний, дивергентний, рівнях – достатній, середній рівноважний, високий збалансований з програмованим результатом – сформованість професійної компетентності безпеки у менеджерів. Організаційно-педагогічні умови – безпека організації освітнього процесу у ЗВО, стратегії педагогічної інноватики та безпеки національного суверенітету України за галузями.

Експериментальною базою для педагогічного експерименту стали Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти», Бердянський державний педагогічний університет, Національний авіаційний університет, Національний університету біоресурсів та природокористування.

На етапах педагогічного дослідження (мотиваційний, моніторингово-констатувальний, формувальний і релевантний) в експерименті брали участь 267 осіб, серед них залучено до контрольних груп (далі – КГ) 132 осіб та експериментальних груп (далі – ЕГ) 137 осіб. У ході педагогічного експерименту перевірено припущення, що професійна компетентність безпеки у майбутніх менеджерів зростатиме за рахунок удосконалення комплексу науково-методичного забезпечення та впровадження запропонованої моделі за галуззю знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 073 Менеджмент освітнього ступеня «Бакалавр» у визначених організаційно-педагогічних умовах.

На *мотиваційну* етапі дослідження передбачалось визначення основних поведінкових модифікацій «Я-сприйняття» та «Я-реюме» за удосконаленою методикою «Q-ранжування» В. Стефансона діагностики превалюючих тенденцій поведінки в колективі та власного уявлення про себе.

На *моніторингово-констатувальному* етапі здійснено моніторинг оцінювання сформованості професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів за визначеними рівнями та критеріальним апаратом (згідно розробленого протоколу освітніх вимірювань навчальних досягнень здобувачів освіти) (рис. 2).

На *формуальному* етапі отримано результати дослідження, що підтвердило ефективність моделі формування професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів у ЗВО (рис. 3). Оскільки, за *акмеологічно-мотиваційним* критерієм динаміка високого збалансованого рівня сформованості професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів

склала +17 % (ЕГ), +3 % (КГ); середнього рівноважного рівня +18% (ЕГ) та +3 %(КГ), достатнього – -22%(ЕГ) та – -1%(КГ), низького – -13 %(ЕГ) та -5 %(КГ); за *аксіологічно-когнітивним* критерієм на високому збалансованому рівні – +14 %(ЕГ) та +1 %(КГ), середньому рівноважному – +18%(ЕГ) та +5 %(КГ), достатньому – -17 %(ЕГ) та -3 %(КГ), низькому – -15 %(ЕГ) та -3 %(КГ); за *дивергентним* критерієм відповідно на високому збалансованому рівні – +14 %(ЕГ) та +3 %(КГ), середньому рівноважному – +17 %(ЕГ) та +1 %(КГ), достатньому – -15 % (ЕГ) та -1% (КГ), низькому – -16 %(ЕГ) та -3 %(КГ).

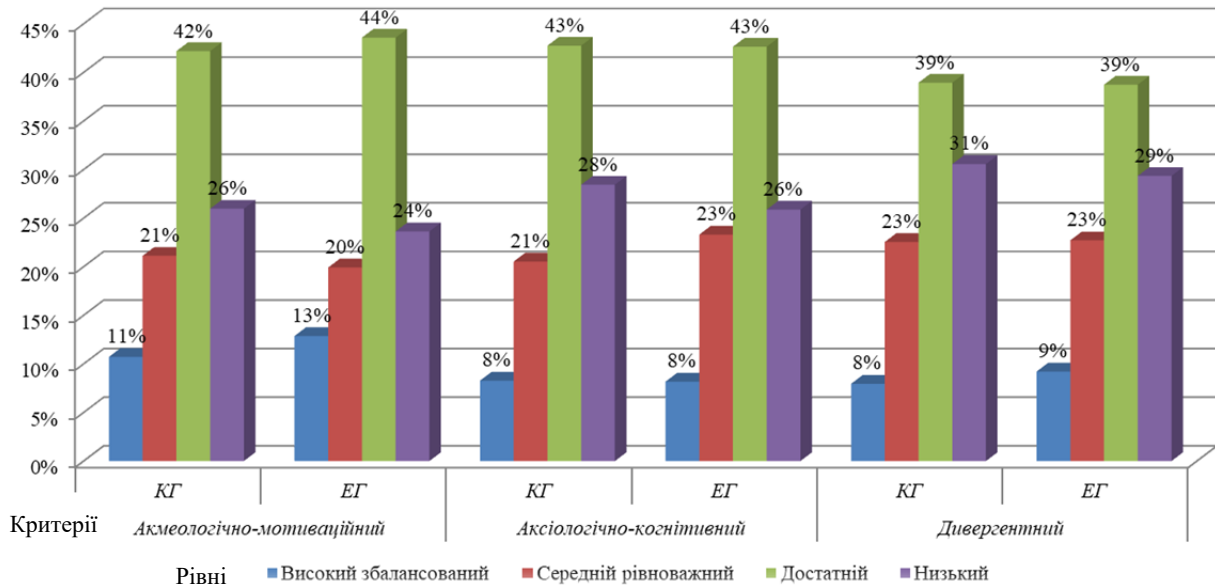

Рис. 2. Показники рівнів сформованості професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів КГ і ЕГ на моніторингово-констатувальному етапі експерименту

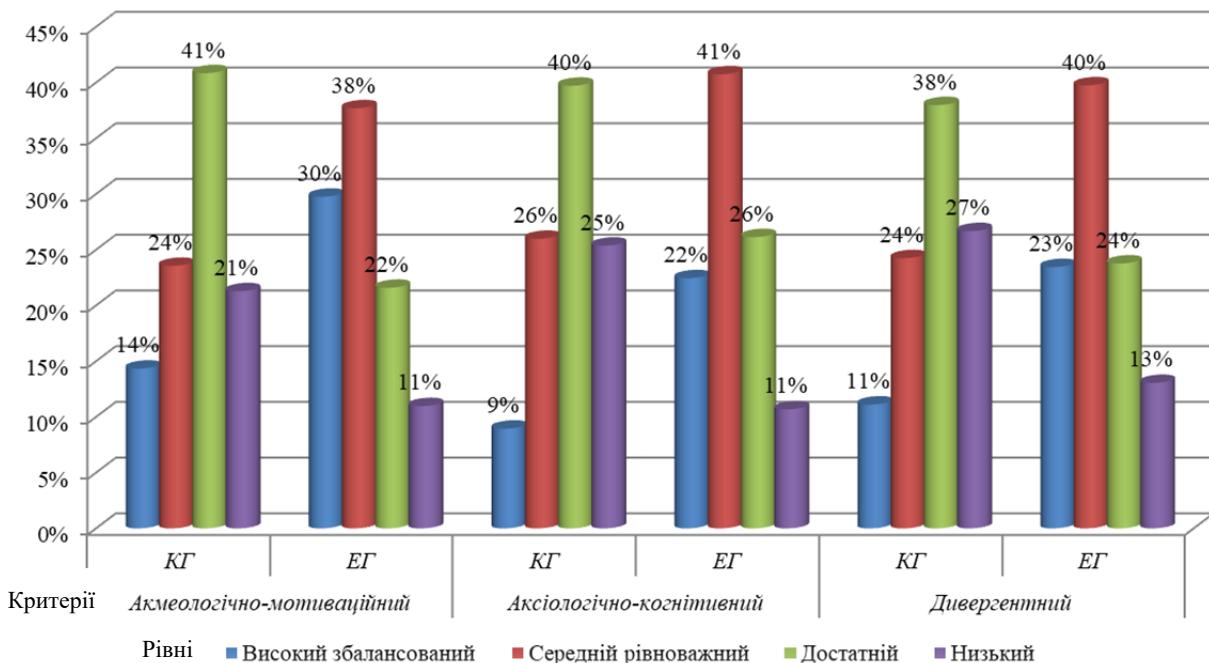

Рис. 3. Показники рівнів сформованості професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів КГ і ЕГ на формуальному етапі експерименту

Узагальнення результатів *формульованого* етапу педагогічного експерименту з використанням χ^2 -критерію Пірсона засвідчило позитивну динаміку трансформації рівнів сформованості професійної компетентності безпеки в майбутніх менеджерів у ЗВО в ЕГ. *Релевантний етап дослідження* підтверджено алгоритмом експертного оцінювання у розроблених картках висновків заключень експертів щодо впровадження та встановлення достовірності ефективності однойменної моделі з проблемно-інтегрованим модулем «Управління безпекою соціокультурних форм організації освітнього процесу ЗВО».

ВИСНОВКИ

1. Здійснено у ході проблемно-аксіологічного аналізу теоретико-методичне обґрунтування сентенції основних засад стратегії національної безпеки для встановлення необхідності впровадження в освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців – дефініцій «стратегія», «стратегічне планування та прогнозування» забезпечення національної безпеки. Тлумачення поняття «стратегія» розглянуто за категоріями філософсько-фундаментального бачення та технологічно-семантичного уявлення перспективного управління спрямованого розвитку майбутніх сценаріїв прогнозування та планування під керівництвом фахівців з професійними компетентностями безпеки; як процес регульованої послідовності стратегій планування для забезпечення ефективності досягнення цілей політики організації; як система корпоративних цінностей формування світогляду, поведінки, визначено ділової та громадянської позиції, амплітуди варіабельності взірців моделей функціонування установи, забезпечення збалансованості, планування; як технологію стратегічного планування та принцип; як стратегічний підхід публічного та адміністративного менеджменту; як конструктивізм процедур менеджменту з технічним регулюванням. Виокремлено аспекти: стратегічного прогнозування – передбачення, скринінг інформаційних даних системного аналізу стану та перспективного розвитку з оцінюванням ризиків і небезпек у сфері гарантування безпеки – як функції суб'єктів організації соціокультурних форм ЗВО, які забезпечують підготовку менеджерів для охорони національної безпеки держави за умов встановлення казуальності на засадах сталості, футуризму, інноватики та квалітології для обґрунтування та розроблення стратегії запобігання; стратегічного планування – як функції управління й реалізації політики безпеки, яка передбачає визначення стратегічної мети, цілей та завдань у системі державно-управлінських заходів захисту національного суверенітету, гарантування збереження державних інтересів у сферах – політичній, економічній, соціальній, воєнній, здоров'язбереження, екологічній, освіти, науки й інноватики, інформаційній, торговій, харчовій та безпеки життєдіяльності й їх досягнення на засадах сталого розвитку України як держави з гармонізованою позицією національної самовизначеності та партнерської співпраці на міжнародному рівні з дотриманням умов збалансованої врівноваженості

інтересів захисту та забезпечення соціальних стандартів особи, громадянина, суспільства і країни.

2. Встановлено класифікаційні ознаки семантики формування професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів та обґрунтовано структуру професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у ЗВО у системно-управлінських компонентах якості й безпеки та захисту особистої гідності випускника як суспільного провідника гарантій національних інтересів, що передбачає: *важливими якостями менеджерами*, а саме: активної громадянської та соціальної позиції ноосферизму та біогеосферної відповідальності, аналітичний потенціал інтелекту, інтенсивності засвоєння об'єму специфічної інформації захисного характеру та її втаємниченого зберігання, відданої працездатності, ділового мовлення без поширення інформаційного поля щодо якості й безпеки, виконавська дисциплінованість, гедонізм та жага до життя, ініціативність новаторства, комунікабельність, мультимодусність менеджеризму, організованість та вольова наполегливість, стресокомпенсаторність, футуристична інтуїтивність та оптимізм моделювання на позитив ефективних результатів, енергійна цілеспрямованість та самовідданість національним ідеалам незалежності держави; *емерджентно-управлінськими здатностями*, а саме: організаційно-безпековими, квалітологічними, адміністративно-управлінськими, самоменеджменту, системно-аналітичного мислення, світоглядного бачення, стратегічного партнерства, здатність переконувати, менеджменту та маркетингу освітньо-наукових послуг та сервісів, психолого-педагогічними, креативного та конативного сприйняття дійсності, комунікативними убезпечення (особистого та корпоративного у взаємодії); *уміннями й навичками* вибору, обґрунтування та розроблення способів, механізмів, методів управління якістю й безпекою архітектонічної структури соціокультурних форм на рівнях, за призначенням та у видах системного управління, дипломатичного менеджменту, антикризового управління, конфлікт-менеджменту інтересів безпеки, інформаційно-комунікаційного управління доступом до відкритої інформації та її оприлюднення та непохитності збереження втаємниченої, управління і забезпечення якості організації освітнього процесу, контент-, івент-, інтент-аналізу, оцінювання релевантності та визнання навчальних здобутків, методів експертного сторітеллінгу, прогностики та моделювання, системного аналізу якості складових доквілля та цивілізаційного розвитку, логістики, підприємництва, організації дилерських мереж для встановлення попиту на послуги та наукові продукти, складання комерційних пропозицій, рекламування, документозабезпечення та підготовки договорів, спілкування з людьми та тайм-менеджменту; *готовність* до професійних стратегічно-управлінських, науково-пізнавальних, екосистемно-безпекових, соціально-захисних, правового захисту, проектно-конструкторських тактичних, виробничо-технологічних, наглядово-контрольних, експертно-аналітичних, нормативно-технічно-регулятивних, квалітологічних, просвітницьких завдань у сфері безпеки та управління якістю на засадах стратегії сталого розвитку; *сформованість професійної компетентності безпеки* з методології наукового

пізнання та навчання професійно-орієнтованих, фахових та спеціальних дисциплін у галузі безпеки (персональної (акмеологічної), інтелектуальної (академічної), суспільної (соціальної, екологічної, економічної, інституційної), політичної, воєнної, кібер-безпеки, національної безпеки держави та захисту її суверенітету) та управління (державного, публічного, адміністративного, мілітаризованого, муніципального та цивільного) нею у транскордонному, національному, регіональному та локальному вимірі інституційної та персональної взаємодії.

3. Розкрито специфіку професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів – передбачення (прогнозування), ідентифікації вияву (скринінгу), запобігання й усунення, нейтралізації, нівелювання ризиків і загроз національним інтересам та порушень масштабів меж чинного законодавства прямо залежні від застосування сил і засобів силового впливу примусового характеру в сферах безпеки суспільства та держави за пріоритетністю стратегем – планування та моделювання своєчасної діагностики та нейтралізації загроз національних інтересів з розлогою реалізацією забезпечення якості та потенціалу національної безпеки. Розкрито у аспектах: асиміляції взаємоузгодженості національної аксіології державних і міжнародних інтересів безпеки; методології оцінювання, акредитації системи управління релевантності інформаційно-технологічного базису прямої дотичності та зворотньої взаємодії реципієнтів; у проєкціях футуризму передбачення державної універсифікації національної безпеки (закономірних тенденції формально-процедурного управління та операбельністю); дискурсу семантики питань глобалізації цивілізаційних проблем і біосоціальних викликів щодо забезпечення демократизації, глобальної безпеки, дотримання соціальних гарантій і правового захисту особистих свобод волевияву; громадянськості суспільних інститутів забезпечення національної безпеки; системного аналізу якості структурно-організаційних і функціональних структурних компонентів безпеки для реалізації концепцій і стратегем прийняття та досягнення доцільних управлінсько-безпекових рішень і процедур із врахуванням національних інтересів і імідж потенціалу держави та її захисту й обороноздатності.

Визначено критерії (акмеологічно-мотиваційний, аксіологічно-когнітивний та дивергентний), показники та схарактеризовано рівні сформованості професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів у ЗВО у розроблених організаційно-педагогічних умовах – безпека організації освітнього процесу у ЗВО, стратегії педагогічної інноватики та безпеки національного суверенітету України за галузями.

4. Розроблено та науково обґрунтовано модель формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у ЗВО, що ґрунтується на методологічних підходах, принципах, і підходах та принципах організації освітнього процесу діпло-підготовки, покликана задовольняти суспільно-політичне замовлення на висококваліфікованих управлінців; спроектована у контентах – цільовому (поєднує стратегічну мету управління безпекою та мету професійної підготовки), кондиційному (функціонально асимілює системну,

поліпрофільну та цільову спрямованість у видах безпеки – акмеологічної, академічної, соціальної, екологічної, економічної, інституційної, політичної, воєнної, кібер-безпеки, національної безпеки держави та захисту її суверенітету), семантичному (систематизує функції – управління безпекою, за масштабом поширення, за рівнем ієрархії реалізації, за метою, за сферою моніторингу стану безпеки; за пріоритетністю стратегем та організації освітнього процесу – загально-управлінські, спеціальні), методичний (триада комплексу методів – забезпечення навчально-науково-пізнавальної та практично-стажувальної діяльності – за джерелом інформації, за рівнем креативності, за логікою пізнання, моніторингу та самоконтролю; засобів – забезпечення освітнього процесу професійної підготовки – просторово-метричні; технологічні, технічні, методологічні та техніко-регулятивні; синхронізованих форм – організації освітнього процесу – індивідуально-персоніфіковані, загально- та мікро-групової комплектації; місця дислокації – виховні, науково-дослідницькі, ІКТ-мереж взаємодії з громадськістю і зовнішніми партнерами, практично-стажувальні цільової дидактики, унормовані – традиційна, змішана, мережева, дистанційна, мобільна), релевантний (критерії, рівні та показники сформованості професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у ЗВО) в визначених організаційно-педагогічних умовах.

5. Експериментально перевірено ефективність моделі формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у ЗВО з експертним оцінюванням, що визначено за динамікою рівнів сформованості професійної компетентності здобувачі освіти контрольної та експериментальної груп за відповідними критеріями. Результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність розробленої моделі формування професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів у ЗВО. Гіпотеза про ефективність запропонованої моделі статистично підтверджена з імовірністю 0,967 за статистичним критерієм Пірсона.

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

Монографії

1. **Слабецький О. М.** Методологічні засади організації процесу підготовки майбутніх менеджерів з компетентностями безпеки в умовах глобальних ризиків. Стратегія післядипломної освіти для сталого розвитку : колективна монографія / за ред. Н. М. Рідей. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. С. 69-84.

2. **Слабецький О. М.** Структурно-функціональний аналіз цільового призначення майбутніх менеджерів з професійною компетентністю безпеки. Методологія неперервної освіти та наукового дослідження : колективна монографія / за ред. Н. М. Рідей, Е. В. Лузік. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. С.124-135.

3. Кліпа Ю. В., Степаненко Л. М., **Слабецький О. М.** Методика організації освітньо-наукового процесу професійної підготовки майбутніх економістів банківської справи для підприємницької діяльності. Стратегія

післядипломної освіти для сталого розвитку : колективна монографія / за ред. Н. М. Рідей, Л. М. Панченко. 2-е видання, доповнене, перероблене. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. С. 366–380.

Статті у наукових фахових виданнях України

4. Слабецький О. М. Інноватика формування стратегії безпеки в контексті професійної підготовки. *Молодь та ринок*. 2020. № 6-7(185–186). С. 177–181.

5. Рідей Н. М., Титова Н. М., Павленко Д. Г., Тимошенко В. І., Слабецький О. М. Методологічне та технологічне обґрунтування професійної підготовки фахівців сфери управління та глобалізації економіки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 73. Т.2. С. 157–167.

6. Ridei N., Tymoshenko V., Slabetskyi O. Formation of continuous education system on the basis of sustainable development: project activity experience = Формування системи неперервної освіти на засадах сталого розвитку : досвід проектної діяльності. *Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика»*. Київ : Міленіум, 2020. Вип. 29 (2-2020). С. 406–422.

7. Тимошенко В. І., Титова Н. М., Слабецький О. М., Рідей Н. М. Інформаційно-аналітичний базис організації професійної підготовки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2020. Вип. 7 (127) 2020. С.184–188.

Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях

8. Slabetskyi O. On the issue of national security strategy: a thesaurus of concepts of strategic planning and forecasting = До питання стратегії національної безпеки : тезаурус понять стратегічного планування та прогнозування. *Scientific journal paradigm of knowledge*. 2020. № 5(43) pp. 187–200 (наукометричне видання Німеччини).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Tymoshenko V., Pavlenko D., Slabetskyi O. Pedagogical research into effectiveness of training future administrators and managers at institutions of higher education = Педагогічні розвідки ефективності підготовки майбутніх адміністраторів та менеджерів у закладах вищої освіти. *International Journal of Education and Science : VIII International Scientific and Practical Conference «Current issues of education and science»*, 10-11 November 2020. Riga, Latvia-Kharkiv, Ukraine, 2020. Vol. 3. № 4. PP. 41. doi: 10.26697/ijes.2020.4.16

10. Ridei N., Klipa Yu., Slabetskyi O., Kozliuk O. Modern scientific aspects of the economists' research training ensuring the sustainability principles. *Modern science: problems and innovations : the 5th International scientific and practical conference*, 26-28 Yuly 2020. Stockholm, Sweden, 2020. PP. 211–218.

11. Ridei N., Klipa Yu., Slabetskyi O., Kozliuk O. Criterion-indicator approach to economic security measurement in terms of economists' professional training. *Fundamental and applied research in the modern world : the 1 st*

International scientific and practical conference, 26-28 August 2020. Boston, USA, 2020. PP. 41-47.

АНОТАЦІЇ

Слабецький О. М. Формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2021.

У дисертації обґрунтовано теоретичні та методичні засади проблемного аксіологічного аналізу потенціалу наукових шкіл менеджеризму, що сприяли формуванню професійної підготовки майбутніх менеджерів; розроблено та обґрунтовано модель формування професійної компетентності безпеки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти; структуру їх професійної компетентності, визначено критерії (акмеологічно-мотиваційний, аксіологічно-когнітивний та дивергентний), показники та схарактеризовано рівні її сформованості у розроблених організаційно-педагогічних умовах – безпека організації освітнього процесу у ЗВО, стратегії педагогічної інноватики та безпеки національного суверенітету України за галузями. Удосконалено та конкретизовано класифікаційні ознаки семантики формування професійної компетентності безпеки менеджерів на основі методів аналогій, екстраполяцій та імітацій полікритеріального вибору в системному управлінні ЗВО; ризики системного характеру організації освітнього процесу у ЗВО. Сформульовано поняття «діпло-підготовка майбутніх менеджерів» як системи професійної підготовки управлінських кадрів. Обґрунтовано, розроблено та верифіковано за експертною системою анкетування та бального оцінювання ефективність моделі формування професійної компетентності безпеки у майбутніх менеджерів у ЗВО. Подальшого розвитку набули методологічні положення змістового наповнення та науково-методичного забезпечення діпло-підготовки майбутніх менеджерів з професійними компетентностями безпеки у ЗВО. Сформовано навчально-методичне забезпечення змістового наповнення проблемно-інтегрованого модуля «Управління безпекою соціокультурних форм організації освітнього процесу ЗВО», а саме акмеологічною, соціальною, екологічною, економічною, академічною, воєнною, кібер-безпекою, політичною стратегією національної безпеки держави; розроблено навчально-методичне забезпечення для галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 073 Менеджмент.

Ключові слова: професійна компетентність безпеки, майбутні менеджери, заклади вищої освіти, професійна та діпло- підготовка, науково-методичне забезпечення організації освітнього процесу.

Slabetskyi O. M. Forming future managers' professional competence of security in higher education institutions. – Manuscript copyright.

Dissertation for the degree of Candidate of Sciences in Education, specialty 13.00.04 – Theory and methodology of vocational education. - National Pedagogical

Dragomanov University. – Kyiv, 2021.

This dissertation paper performs a problematic-axiological analysis of theoretical and methodical substantiation for main foundations of a national security strategy in order to state the necessity for implementing the definitions of “strategy,” “strategic planning and forecasting,” “ensuring national security” into the educational process of future specialists’ professional training. Classification features for semantics of forming professional competence of security in future managers have been established, and the structure of professional competence of security for future managers in HEIs has been substantiated, in systemic- administrative components of quality, security and protection of dignity for the graduate student as a social agent for guarantees of national interests, which provides for *important qualities of a manager*, in particular: active citizenship and social activism of noospheric views and biogeospheric responsibility, analytical intellectual potential, intensive absorption of large volumes of specific information of security-related nature and keeping it private, dedicated working capacity, business communication without affecting the information field in terms of quality and security, performance discipline, hedonism and lust for life, proactiveness in innovation, communicability, multimodal managerialism, organized nature and forceful perseverance, ability to compensate stress, futuristic intuitivity and optimism in positive modelling of effective results, vigorous purposefulness and dedication to national ideals of independence; for *emergency and administrative abilities*, in particular: organizational and security-related, administrative and managerial, self-management, systemic and analytic thinking, worldview, strategic partnership, ability to convince others, management and marketing of scientific and educational services, psychological and pedagogical, creative and conative perception of reality, communicative abilities of safeguarding (personal and corporate, in interaction); *skill and abilities* to choose, justify and develop ways, mechanisms and methods to manage quality and security of architectonic structure of sociocultural forms at various levels, for an intended purpose and in types of system administration, diplomatic management, crisis management, conflict management of security interests, informational and communicative management in access to public information and its promulgation, and steadfastness in preservation of secret information, management and quality assurance in organization of educational process, content, event and intent analysis, assessment of relevance and recognition of academic achievements, methods of expert story-telling, prognostics and modelling, systemic analysis of the quality of environmental components and civilization development, logistics, entrepreneurship, organization of dealer networks to establish demand for services and scientific products, drawing commercial proposals, advertising, ensuring document support and preparing agreements, social intercourse and time management; *readiness* for professional strategic and managerial, scientific and cognitive, ecosystemic and security-related, social and protective, legal protection, design and engineering tactical, production and technological, supervisory and controlling, expert and analytical, normative-technical-regulatory, qualitologic, and educational tasks in the field of security and quality management based on a strategy of sustainable development; *formedness of professional competence of security in methodology of*

scientific knowledge and teaching professionally-oriented, vocational and special subjects in the field of security and its management in cross-border, national, regional and local dimensions of institutional and personal interaction.

We have developed and scientifically substantiated a model of forming professional competence of security for future managers in HEIs which is based on methodological approaches and principles, as well as on approaches and principles of organizing educational process of diplomatic training, meant to satisfy the socio-political demand for highly qualified administrators; it has been designed in various types of contents – target (it unites the strategic goal of security management and the goal of professional training), conditional (it assimilates functionally the systemic, multi-profile and target orientation in various kinds of security – acmeological, academic, social, environmental, economic, institutional, political, military, cybersecurity, national security of the state, and protection of its sovereignty), semantic (it systematizes the function of security management by the scale of distribution, by the level of hierarchy in implementation, by the goal, by the field of monitoring the security status; by priority level of stratagems and organization of educational process – overall-management and special), methodical (the tripartite complex of methods – ensuring educational-research-cognitive and practical-internship activity – by the source of information, by the level of creativity, by the logic of cognition, monitoring and self-control; means – support for educational process of professional training – spatial-metric; technological, technical, methodological and technical-regulatory; synchronized forms – organization of educational process – individual-personalized, of general-group and micro-group selection; location sites – educational, scientific and research, ICT networks for interaction with the public and external partners, practical-internship of targeted didactics, standardized – traditional, mixed, network, remote (distance), mobile), relevant (criteria, levels and indicators to identify formedness of future managers' professional competence of security in HEIs) in determined organizational-pedagogical conditions. We have determined criteria (acmeological-motivational, axiological-cognitive, and divergent) and indicators, and characterized levels in formedness of professional competence of security in future managers in HEIs as observed in developed organizational-pedagogical conditions – security of organizing educational process in HEIs, strategies of pedagogical innovation theory and of Ukraine's national sovereignty by branches.

Key words: professional competence of security, future managers, higher education institutions, professional and diplomatic training, scientific and methodical support for organization of the educational process.

Підписано до друку 12.04.2021 р. Формат 60x84/00.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 прим. Зам. № 122
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.